

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญและประโยชน์ของกฎหมายว่าด้วยการประกันด้วยทรัพย์สินลักษณะจำนำ

ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันด้วยทรัพย์สินลักษณะการจำนำ เป็นเรื่องของการที่ลูกหนี้เอาทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์มามอบไว้กับเจ้าหนี้เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ ดังปรากฏคำจำกัดความของสัญญาจำนำ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๔๗ ซึ่งบัญญัติว่า "อันว่าจำนำนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้จำนำ ส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่บุคคล อีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับจำนำ เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้" ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากในบางครั้ง เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ หรือไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้ ทำให้เจ้าหนี้ต้องประสบปัญหาในการติดตามทวงถามก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งเวลาในการติดตามและสูญเสียทั้งหนี้ตามที่ผูกพันกัน ดังนั้น จึงเกิดกรณีที่เจ้าหนี้บางรายไม่ยอมให้ลูกหนี้ก่อนนี้ผูกพันตน เว้นแต่ลูกหนี้จะมีหลักประกันมามอบให้ ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหนี้เกิดความมั่นใจว่าตนจะต้องได้รับชำระหนี้อย่างแน่นอน ในบางกรณีลูกหนี้คนหนึ่งอาจมีเจ้าหนี้หลายราย ซึ่งมักเกิดปัญหาเสมอว่าลูกหนี้มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทุกรายของตน แม้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๔ จะบัญญัติว่า "ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่ง มาตรา ๗๓๓ เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะให้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินของลูกหนี้จนสิ้นเชิง รวมทั้งเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกต่างชำระแก่ลูกหนี้ด้วย" กล่าวคือ เจ้าหนี้ทุกคนมีสิทธิเสมอกันที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินทั้งหมดที่ลูกหนี้มีอยู่ ซึ่งหากลูกหนี้ละเลยไม่ยอมชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็สามารถขออำนาจศาลให้มีคำพิพากษาบังคับลูกหนี้ให้ชำระหนี้ได้ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๓ ที่ว่า "ถ้าลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้" ก็ตาม แต่เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระหนี้แล้ว หากหนี้ดังกล่าวมีเจ้าหนี้หลายรายด้วยกัน เจ้าหนี้รายใดขอบังคับคดีนำยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อน เจ้าหนี้รายอื่นย่อมไม่อาจนำยึดทรัพย์สินซ้ำอีกได้ ต้องไปสืบหาทรัพย์สินอื่นของลูกหนี้ต่อไป และหากไม่ปรากฏว่าลูกหนี้มีทรัพย์สินให้ยึดอีก เจ้าหนี้ทั้งหลายนั้นก็ต้องขอเฉลี่ยชำระหนี้จากเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดนั้นตามส่วนมากน้อยแห่งจำนวนหนี้ ซึ่ง

เป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่า เจ้าหนี้ทั้งหลายนั้นย่อมไม่มีทางได้รับชำระหนี้ครบถ้วนตามที่ลูกหนี้ได้ เป็นหนี้ตน ดังนั้น ย่อมเป็นธรรมดาที่เจ้าหนี้แต่ละรายย่อมต้องการให้ตนเป็นผู้ที่ได้รับชำระหนี้ ก่อนหรือต้องการให้ตนมีสิทธิเหนือเจ้าหนี้คนอื่นในการที่จะได้รับชำระหนี้ก่อน ทั้งนี้ ก็โดยการ ให้ลูกหนี้หาหลักประกันมาให้ตนยึดถือไว้ เพื่อตนจะได้เป็นเจ้าหนี้มีประกันและมีสิทธิได้รับชำระ หนี้ก่อนเจ้าหนี้สามัญ ซึ่งลูกหนี้อาจนำเอาทรัพย์สินมาส่งมอบเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ เกิด เป็นการจำนำขึ้น

ดังนั้น กฎหมายว่าด้วยการประกันด้วยทรัพย์สินลักษณะจำนำจึงเข้ามามีส่วนสำคัญใน ฐานะเป็นหนี้ส่วนอุปกรณในการ เป็นประกันหนี้ประธาน ซึ่งหนี้ประธานที่เกิดขึ้นนี้อาจเกิดจากมูล แห่งสัญญาหรือบ่อเกิดแห่งหนี้ในลักษณะอื่น ๆ ก็ได้ดังจะเห็นได้จากบทวิเคราะห์ศัพท์ในเรื่องจำนำ ที่วางหลักไว้ว่า "อันว่าจำนำนั้น เป็นการส่งมอบสังหาริมทรัพย์เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้" ฉะนั้น สัญญาจำนำย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าหนี้ในอันที่จะเกิดความมั่นใจว่าตนย่อมจะได้รับ ชำระหนี้อย่างแน่นอน แม้ลูกหนี้จะบิดพลิ้วไม่ยอมชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็ยังสามารถบังคับชำระหนี้ เอาจากทรัพย์สินที่จำนำเป็นประกันได้ นอกจากนี้ในทางกลับกัน ลูกหนี้อาจสมประโยชน์ในการที่ไ้ รับประโยชน์จากการก่อหนี้ประธานกับเจ้าหนี้เพียงลูกหนี้จะให้ความมั่นใจกับเจ้าหนี้ โดยหาหลัก ประกันมามอบให้เจ้าหนี้ไว้เช่นกัน

นอกจากนี้ การประกันด้วยทรัพย์สินตามลักษณะจำนำดังกล่าว ยังเป็นการสะดวกแก่ เจ้าหนี้ เนื่องจากเจ้าหนี้เป็นผู้ยึดถือทรัพย์สินที่จำนำไว้เอง ดังนั้น ย่อมสะดวกแก่เจ้าหนี้เอง ในการบังคับจำนำ ไม่ต้องเสียเวลานำยึดทรัพย์สินนั้นอีก เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ของตนง่ายและ เร็วขึ้น และเมื่อทรัพย์สินอยู่ในความยึดถือของเจ้าหนี้ ๆ ก็แน่ใจได้ว่า จะไม่มีผู้ใดมาทำให้ ทรัพย์สินนั้นเสื่อมราคา ส่วนในด้านของลูกหนี้ผู้จำนำนั้นเมื่อได้ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้ผู้รับ จำนำแล้ว ย่อมไม่ได้ใช้สอยทรัพย์สิน จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ลูกหนี้ออย เป็นธุระรีบไถ่ถอน

อนึ่ง การจำนำนั้นไม่เพียงเป็นประกันการชำระหนี้ต้นเงินเท่านั้น แต่ยังประกัน ครอบคลุมไปถึงอุปกรณของหนี้ ๕ อย่างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๔๘ ด้วย อันได้แก่ ดอกเบี้ย, ค่าสินไหมทดแทนในการไม่ชำระหนี้, ค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับจำนำ, ค่าใช้จ่ายเพื่อรักษาทรัพย์สินซึ่งจำนำ รวมทั้งค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแก่ความ ชำรุดบกพร่องแห่งทรัพย์สินจำนำซึ่งเห็นไม่ประจักษ์ด้วย นอกจากนี้แล้ว เมื่อบังคับจำนำได้

เงินไม่พอชำระหนี้ ลูกหนี้ยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ส่วนที่ขาดอยู่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๖๗ ซึ่งเป็นประโยชน์อีกอันหนึ่ง ซึ่งทำให้เจ้าหนี้ผู้รับจำนำ เกิดความมั่นใจที่จะได้รับชำระหนี้จนครบถ้วน

ความจำเป็นในการนำทรัพย์สินในรูปของ "สิทธิ" มาจำนำ

เนื่องจากการจำนำเป็นเรื่องการเอาสิ่งหาทรัพย์สินมามอบให้เจ้าหนี้ไว้เป็นประกัน การชำระหนี้ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๔๗ ดังนั้น สาระสำคัญและความสมบูรณ์ของการจำนำก็คือ การที่ผู้จำนำต้องส่งมอบสิ่งหาทรัพย์สินให้แก่ผู้รับจำนำ แต่การจะหาทรัพย์สินขึ้นเล็ก ๆ แต่มีราคามากพอที่จะนำมาจำนำเป็นประกันบางครั้ง เป็นการไม่สะดวกหรือหาได้ยาก ดังนั้น ในกรณีที่มีสินค้าหรือมีเอกสารซึ่งสามารถแสดงสิทธิการเป็นเจ้าของของตัวทรัพย์สิน จึงควรที่จะใช้เอกสารดังกล่าวนั้นไปใช้จำนำเป็นประกันหนี้ได้ และในกรณีนำสินค้าจำนวนมากมาจำนำเป็นประกันหนี้ เป็นการไม่สะดวกทั้งแก่ลูกหนี้ผู้จำนำและแก่เจ้าหนี้ผู้รับจำนำด้วย สำหรับตัวลูกหนี้อย่อมไม่สะดวกในการที่จะขนย้ายให้สินค้าเข้ามาอยู่ในการครอบครองของเจ้าหนี้ผู้รับจำนำ เพราะดังได้กล่าวแล้วว่า สาระสำคัญอย่างหนึ่งของการจำนำก็คือ ต้องมีการส่งมอบสิ่งหาทรัพย์สินให้ผู้รับจำนำยึดถือไว้เป็นประกันการชำระหนี้ ส่วนสำหรับตัวเจ้าหนี้ผู้รับจำนำ หากได้รับมอบทรัพย์สินที่จำนำแล้วย่อมไม่สะดวกในการเก็บรักษาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายด้วย ดังนั้น การนำตราสารที่แสดงความเป็นเจ้าของสิทธิในตัวทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งไปมอบให้เจ้าหนี้จำนำยึดถือไว้แทนตัวทรัพย์สิน ย่อมเป็นการสะดวกแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายและก่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจมากยิ่งขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ของการทำวิธานพันธ

เนื่องจากในปัจจุบัน วงการธุรกิจได้มีการนำสิทธิประเภทต่าง ๆ มาจำนำเป็นประกันหนี้กันอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ เพราะเป็นการสะดวกทั้งแก่เจ้าหนี้และลูกหนี้ แต่อย่างไรก็ตาม นิติสัมพันธ์ดังกล่าว ยังก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติอยู่บ้าง ทำให้ไม่เกิดความคล่องตัวเท่าที่ควร ทั้งนี้ เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะจำนำ จะบัญญัติเฉพาะสิทธิประเภทที่มีตราสารเท่านั้นที่สามารถนำมาจำนำได้ ซึ่งหากได้วิเคราะห์ถึงปัญหาดังกล่าวให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นว่า ถ้าเป็นสิทธิประเภทอื่นจะสามารถนำมาจำนำได้หรือไม่แล้ว ย่อมจะ

ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่จะเข้ามาทำนิติกรรมมากยิ่งขึ้น เพราะจะทำให้รู้ได้ว่าการจํานำสิทธิดังกล่าว นั้น มีผลใช้บังคับได้หรือไม่ นอกจากนี้ในทางปฏิบัติ ทั้งเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ยังไม่เข้าใจในรูปแบบที่ถูกต้องของนิติกรรมที่จัดทำขึ้นเกี่ยวกับการจํานำสิทธิ รวมทั้งการบังคับจําตามผลของการจํานำสิทธิ กฎหมายก็ได้บัญญัติไว้ชัดเจนพอ ทำให้เกิดปัญหาในการที่เจ้าหน้าที่จะบังคับคดี จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะนำปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหาทางตอบปัญหาเป็นแนวทางแก่ผู้ปฏิบัติให้เกิดความคล่องตัวยิ่งขึ้นต่อไป

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวนี้ จะได้ศึกษาภายในขอบเขตดังนี้

๑. อธิบายถึงความหมายและลักษณะของสิทธิ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่สามารถนำมาจํานำได้ เพื่อเป็นประกัน
๒. นิติกรรมที่เจ้าหน้าที่และลูกหนี้พึงปฏิบัติต่อกัน ควรเป็นไปในลักษณะใด เพื่อให้เกิดประโยชน์ตรงตามเจตนารมณ์ของคู่สัญญามากที่สุด
๓. ตอบปัญหาข้อขัดข้องในเรื่องการบังคับให้มีการชำระหนี้ ตามสัญญาประกัน

ดังกล่าว

ทั้งนี้ โดยการศึกษาจากตำราและเอกสารประกอบด้วยผู้ที่ปฏิบัติงานในด้านธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ และศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นบทบัญญัติอันเป็นที่มาของการจัดร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะจํานำ ดังปรากฏจากหลักฐานของกรมร่างกฎหมาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย